

NIETECHNICZNE STRESZCZENIE DOŚWIADCZENIA

1. Tytuł projektu **Wieloletni monitoring wpływu zmian klimatycznych i środowiskowych na nietoperze**

2. Czas trwania projektu 07.2020 - 11.2025

3. Słowa kluczowe (maksymalnie 5 słów) struktura populacji, sieć ogólnoeuropejska, zasięg występowania gatunków, migracje

4. Cel projektu (art. 3 ustawy) (wpisać odpowiednią kategorię z poniższych) A. Badania podstawowe [PB12]
Etologia lub zachowania zwierząt lub biologia zwierząt

5. OPIS PLANOWANEGO DOŚWIADCZENIA

Należy określić cel naukowy lub edukacyjny doświadczenia, w tym przewidywane szkody, jakie może ono spowodować u wykorzystywanych zwierząt, i korzyści, jakie przyniesie ono dla rozwoju nauki i dydaktyki. Maksymalnie 250 słów, tekst musi być zrozumiały dla niespecjalisty.

Nietoperze są grupą ssaków o niezwyklej zdolnościach adaptacyjnych (m.in. zdolność do lotu i zapadania w torpor) pozwalających na przeżycie w zmiennych warunkach środowiskowych i przy braku dostępu do pokarmu przez wiele miesięcy. Jednak pomimo dużej plastyczności są wrażliwe na zmiany zachodzące w środowisku w tym na utratę siedlisk czy zmiany klimatyczne (np. podwyższenie temperatur na zimowiskach, czy suszę w okresie lata). Zmiany te potencjalnie mogą wpływać na ograniczenie zasobów pokarmowych, zwiększać koszty hibernacji lub zwiększać ryzyko wystąpienia chorób powodujących wymieranie nietoperzy. Zmiany środowiskowe i klimatyczne mogą potencjalnie mieć wpływ na nietoperze zarówno na poziomie osobniczym (np. w zmianach wielkości ciała czy kondycji) jak i składzie gatunkowym całych zespołów (np. zmiany wynikające z przesuwania się zasięgów występowania poszczególnych gatunków).

W ramach projektu COST Action CA18107 „Climate change and bats: from science to conservation”, który zrzesza jednostki naukowe, organizacje ochrony przyrody i agencje ochrony środowiska z całej Europy planowane jest prowadzenie systematycznego, wieloletniego monitoringu wszystkich gatunków nietoperzy występujących w Europie. Planowane jest zbieranie danych o składzie gatunkowym nietoperzy poszczególnych regionów, kondycji osobników, składzie pokarmu, mikrobiomie i zmienności genetycznej nietoperzy, co pozwoli na lepszą ocenę zachodzących zmian i zdiagnozowanie

potencjalnych zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych i środowiskowych. Monitoring jest planowany na 10 lat. W ramach części uwzględnionej w niniejszym wniosku planowane jest prowadzenie odłowów nietoperzy, wykonywanie pomiarów biometrycznych wszystkich krajowych gatunków nietoperzy oraz pobranie tkanek do badań genetycznych. Analizy genetyczne pozwolą określić stopień łączności i strukturę zespołów nietoperzy w Europie

6. LICZBA ORAZ GATUNKI ZWIERZĄT PLANOWANYCH DO WYKORZYSTANIA W DOŚWIADCZENIU

Badania będą prowadzone na 22 polskich gatunkach nietoperzy:

Myotis nattereri, nocek Natterera
Myotis daubentonii, nocek rudy,
Vespertilio murinus, mroczak posrebrzany,
Eptesicus serotinus, mroczek późny,
Pipistrellus pipistrellus, karlik malutki,
Pipistrellus pygmaeus, karlik drobny,
Pipistrellus nathusii, karlik większy,
Pipistrellus kuhlii, karlik średni,
Nyctalus noctula, borowiec wielki,
Nyctalus leisleri, borowiec leśny,
Plecotus auritus, gacek brunatny,
Plecotus austriacus, gacek szary,
Barbastella barbastellus, mopek zachodni,
Myotis alcathoe, nocek Alcathoe,
Myotis myotis, nocek duży,
Myotis bechsteinii, nocek Bechsteina,
Myotis oxygnathus, nocek ostrouszny,
Myotis emarginatus, nocek orzęsiony,
Myotis mystacinus, nocek wąsatek,
Myotis brandtii, nocek Brandta,
Myotis dasycneme, nocek łydkowłosy,
Eptesicus nilssonii, mroczek pożłocisty

Planuje się wykorzystanie po 150 osobników na gatunek w ciągu 5 lat.

7. OPIS UWZGLĘDNIENIA ZASAD ZASTĄPIENIA, OGRANICZENIA I UDOSKONALENIA¹

Uzyskanie informacji dotyczących zmian w strukturze dziko żyjących populacji nietoperzy jest niemożliwe bez wykonania badań z wykorzystaniem żywych dzikich zwierząt. Ponieważ pytanie badawcze dotyczy konkretnej grupy zwierząt – nietoperzy, nie ma również możliwości zastąpienia ich

¹ Przy wypełnianiu wzorować się na instrukcji wypełniania wniosku W1 punkt. 8

innymi modelami.

Wielkość próby powinna być wystarczająca do interpretacji wyników. Dotychczasowe badania i wstępne analizy statystyczne (z wykorzystaniem liniowych modeli mieszanych) wykazały, że proponowana wielkość próby jest niezbędna do uzyskania istotnych wyników i pozwoli na określenie zróżnicowania genetycznego populacji poszczególnych gatunków nietoperzy w skali Europy. Sugerujemy zatem wykorzystanie łącznie 150 osobników każdego gatunku (średnio po 30 w każdym z 5 lat)

Planowana procedura jest bardzo mało inwazyjna, a zastosowane metody są ogólnoprzyjętymi w tego rodzaju badaniach. Całość manipulacji nie przekroczy 20min. Po ukończeniu czynności nietoperze zostaną natychmiast wypuszczone w miejscu odłowienia. Procedura będzie wykonywana wyłącznie przez osoby posiadające doświadczenie w pracy z tą grupą, co zapewni najkrótszy możliwy czas trwania procedury i pozostawiania zwierząt pod wpływem stresu związanego z kontaktem z człowiekiem. Planuje się również zastosowanie miejscowego znieczulenia błony przy pobieraniu wycinka do badań genetycznych.

8. Projekt jest objęty oceną retrospektywną²

- ☐ TAK - na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy
- ☐ TAK - na podstawie art. 53 ust. 3 ustawy
- ☐ NIE

---

² Wypełnia właściwa lokalna komisja etyczna ds. doświadczeń na zwierzętach. Należy zaznaczyć właściwe pole.